

ЕКОНОМІКА ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

УДК 001.18

JEL Classification: I20

DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.1.1>

Власенко І.В.,
д-р екон. наук, професор, професор кафедри
економіки та торговельного підприємництва,
Морозова Н.І.,
заслужений працівник культури, доцент кафедри
фундаментальних дисциплін,
Вінницький інститут конструювання одягу та підприємництва,
Ярова Ю.М.,
канд. екон. наук, викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету

НАУКА В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Vlasenko I.V.,
d-r.sc.(econ.), professor, professor at the department
of economics and trade entrepreneurship,
Morozova N.I.,
honored worker of culture, associate professor
at the department of fundamental disciplines,
Vinnytsia Institute of Clothing Design and Entrepreneurship,
Yarova Yu.M.,
Ph.D, lecturer at the department of finance, banking and insurance,
Vinnytsia Education and Research Institute of Economics
West Ukrainian National University

SCIENCE IN WAR CONDITIONS: CHALLENGES AND PROSPECTS

Постановка проблеми. Україна – країна з великим науковим потенціалом. Винаходи та відкриття у різних галузях науки та сферах діяльності, які були зроблені українськими вченими, відомі в усьому світі [1].

Повномасштабне вторгнення стало величезним ударом для української науки. За даними МОН, на початок 2023 року від обстрілів росіян постраждало 91 науково-дослідних закладів та закладів вищої освіти, чотири з них повністю знищені. Практично повністю припинилося наукове та освітнє життя на Донеччині та Луганщині, що перебувають у зоні бойових дій. Багато вчених з початком повномасштабного вторгнення вимушено емігрували. Частина з них повернулася, але частині повертатися було нікуди – їхні оселі знищено, а установи – пошкоджено чи окуповано ворогом. За оцінками, не менше 10 % активних науковців, що працювали до 24 лютого, назад в Україну вже не повернуться. Причому ця цифра може виявитися в кінцевому підсумку й суттєво вищою. Зараз за межами України перебувають близько 6000 науковців [2].

В умовах війни українська наука зіштовхнулася з рядом загроз, які стали на шляху її розвитку. Насамперед, це нестабільність наукової сфери, недостатнє фінансування, низький соціальний статус науковців, відсутність ефективної системи підтримки інновацій, вплив науковців (і, насамперед,

молодих) за кордон. Має значення також відсутність досліджень у системі реальних державних пріоритетів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку науки в Україні та світі цікавлять багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Так, в роботі Кизима М., Хаустової В., Решетняк О. розглянуто проблеми вибору пріоритетних напрямів розвитку науки та техніки в Україні [3]. В статті Хаустової В., Решетняк О., Зінченко В., Криванич М. основну увагу зосереджено на виявленні основних проблем розвитку освіти та науки в Україні в умовах глобальної нестабільності [4].

В праці Шишкіної М., Пінчук О. розглянуто питання розвитку науки в умовах інтеграції освіти України до Європейського дослідницького простору [5]. Особливості розвитку вищої освіти в Україні в умовах воєнного стану досліджено у статті Сідлецького С., Шандар А. [6]. Основні виклики та шляхи подолання проблем у вищій освіті України в умовах воєнного стану розглянуто в роботі Оршанського Л., Нищак І., Матвісів Я., Юрків М. [7].

Проте, наука розвивається стрімкими темпами. Окрім того, певні зміни у пріоритетах її розвитку відбулися у зв'язку з війною. Саме тому дослідження стану та перспектив розвитку вітчизняної науки, розгляд її перспектив та пріоритетних напрямків є актуальним питанням.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження стану та перспектив розвитку вітчизняної науки в умовах війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день розвиток наукових досліджень стає як ніколи актуальним. Післявоєнне відновлення ставить перед Україною серйозні завдання. Найперше з них – глибинна модернізація економіки до конкурентного рівня на основі науки та інновацій. Фінансові можливості держави нині лімітовані, тому важливо залучати до співпраці бізнес [8].

Якщо розглянути обсяг реалізованої продукції у сфері наукових досліджень та розробок протягом 2019–2023 років, то стає очевидним, що, незважаючи на деякі коливання, динаміка позитивна (табл. 1).

Таблиця 1
Динаміка обсягу реалізованої продукції у сфері наукових досліджень та розробок у 2019–2023 рр. (тис. грн)

Сфера досліджень	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Наукові дослідження та розробки	21838622,3	19498867,3	22738252,0	17575633,3	23860916,9
Дослідження й експериментальні розробки у сфері:					
– природничих і технічних наук	21675941,7	19326312,9	22535693,7	17401458,9	23643978,9
– біотехнологій	443629,6	480886,4	744561,7	1027526,9	987658,9
– інших природничих і технічних наук	21232312,1	18845426,5	21791132,0	16373932,0	22656320,0
– суспільних і гуманітарних наук	162680,6	172554,4	202558,3	174174,4	216938,0

Джерело: складено авторами на основі [9]

Розглядаючи динаміку кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок протягом 2019–2023 років, видно, що ця кількість суттєво знизилась (табл. 2).

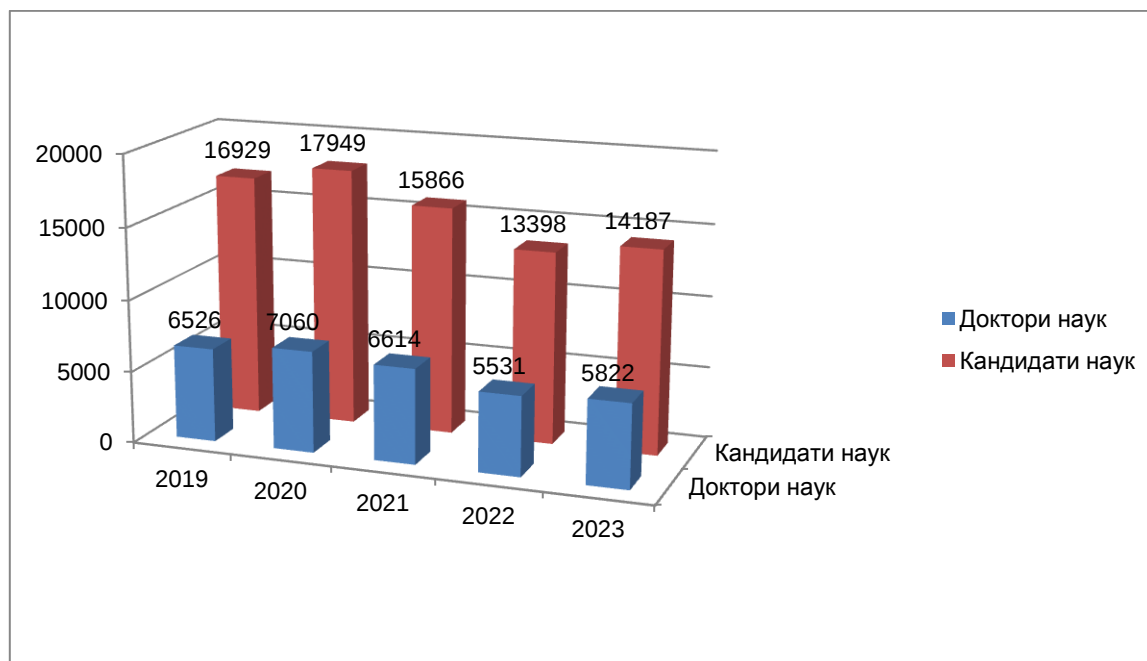
Таблиця 2
Динаміка кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, 2019–2023 роки

Рік	Усього, осіб	У тому числі					
		дослідники		техніки		допоміжний персонал	
		осіб	% до загальної кількості працівників	осіб	% до загальної кількості працівників	осіб	% до загальної кількості працівників
2019	79262	51121	64,5	7470	9,4	20671	26,1
2020	78860	51427	65,2	7117	9,0	20316	25,8
2021	68808	44615	64,8	5889	8,6	18304	26,6
2022	53221	36084	67,8	5020	9,4	12117	22,8
2023	58567	38845	66,3	4542	7,8	15180	25,9

Джерело: складено авторами на основі [9]

Особливо це зниження помітно у 2022 році – 53221 працівників (з 79262 у 2019 році).

Також протягом досліджуваного періоду відмічається і суттєве зниження кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, які мають науковий ступінь (рис. 1).

Рис. 1. Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, які мають науковий ступінь, у 2019–2023 рр.

Джерело: складено авторами на основі [9]

Загальна кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, які мають науковий ступінь, протягом досліджуваного періоду знизилась. Так, якщо у 2019 році таких працівників було 79262; у 2020 – 78860, у 2021 – 68808; то після початку повномасштабного вторгнення – 53221. У 2023 році ця кількість дещо зросла (до 58567).

Кількість докторів наук, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, протягом досліджуваного періоду коливалась від 9,0 % до 9,9 %; кількість кандидатів наук – від 22,8 % до 24,2 % від загальної кількості задіяних осіб.

Якщо розглядати кількість упровадженої інноваційної продукції (товарів, послуг) промисловими підприємствами, то видно, що суттєве падіння цієї кількості відбулося у 2021 році (з 2148 одиниць у 2019 році до 1756 у 2021 році). Проте, вже у 2022 році кількість упровадженої інноваційної продукції досягла 2347 одиниць, а у 2023 році зросла до 2715 одиниць (табл. 3).

Таблиця 3

Кількість упровадженої інноваційної продукції (товарів, послуг) промисловими підприємствами

Рік	Кількість упроваджених видів інноваційної продукції (товарів, послуг), усього одиниць	З них	
		нових для ринку	упроваджених машин, обладнання
2019	2148	418	760
2020	4066	691	647
2021	1756	375	689
2022	2347	405	420
2023	2715	437	488

Джерело: складено авторами на основі [9]

В плані післявоєнного відновлення країни вагому роль відіграватимуть саме наукові розробки та інновації. Одним із ключових кроків відновлення сфери освіти та науки є саме акцент на рівні наукових досліджень. Сучасний світ швидко зазнає змін. Саме тому з'являється необхідність не лише перегляду існуючих методів та теорій, а й розробки нових, причому у різних галузях науки та виробництва.

Суттєвим чинником, що гальмує розвиток наукових досліджень в сучасних умовах, є недостатній рівень фінансування. Нині всі сфери життя в Україні працюють в умовах воєнного стану, тому процес

наукових досліджень отримує дещо менше уваги, ніж зазвичай. Про це свідчить зниження видатків з державного бюджету, можлива реорганізація ЗВО та перелік нових викликів, на які необхідно реагувати (наприклад, відновлення зруйнованих закладів освіти й науки). Перспективним вирішенням цієї проблеми може стати залучення спонсорів та грантів. Для того, щоб мати достатню кількість фінансових ресурсів для реалізації наукових цілей, варто звернути увагу на гранти та ініціативи спонсорів. Сьогодні, в умовах воєнних дій в Україні, велика кількість іноземних партнерів надає таку можливість [10].

Однією з сучасних проблем в галузі науки є велика конкуренція в науковому просторі. Така тенденція актуальна як для українського середовища, так і для міжнародного. Особливо це відчутно для вчених, які виїхали за кордон або ж є внутрішньо переміщеними особами, оскільки їм необхідно не лише адаптуватися до нового середовища, а й скласти конкуренцію локальним експертам. Для вирішення цієї проблеми слід зосередити увагу на підвищенні рівня діяльності та активності. В цих умовах варто максимально використовувати набутий досвід, який дасть можливість урізноманітнювати діяльність організації, пропонувати нові ідеї та проекти.

Варто також зазначити, що сьогодні існує така загроза, як недостатній рівень інновацій. Розробка новітніх продуктів в Україні може знаходити деякий спротив. Потрібно сказати, що глобально ця проблема існувала ще до початку війни. Однак, зараз її можна розглянути з іншої точки зору.

Війна та майбутнє повоєнне відновлення України потребує розвитку сфери інновацій. В перспективі все ширше буде відбуватися розробка нових державних ініціатив. У державних програмах та ініціативах уже з'являються відповідні положення.

Україні важливо не зупинятися в процесі розвитку науки, особливо у контексті ведення війни, оскільки це є необхідним не тільки для зміцнення, але і для відновлення країни. У сучасних умовах розвиток науки та інновацій має надзвичайну важливість для України, сприяючи її стійкості та конкурентоспроможності на світовій арені.

Враховуючи реалії сьогодення, важливими напрямками наукових досліджень є:

1. Розробки в галузі обороноздатності країни. Такі розробки мають пряме стратегічне значення у захисті країни. Починаючи з 2022 року, на озброєння країни стала велика кількість різноманітних безпілотних літальних апаратів (БПЛА) та різноманітних систем для передавання координат, орієнтування, планування, проведення обстрілів без видимості ворога тощо. Розробка та розвиток нових технологій, різних видів озброєння є одними з ключових завдань науки та науковців не лише в умовах повномасштабної війни, а й у післявоєнному періоді.

2. Розробки та впровадження технологічних інновацій, які будуть сприяти ефективній відбудові країни, забезпечувати енергетичну стабільність, використання новітніх матеріалів та технологій будівництва, відновлення та модернізація аграрного сектору тощо. В умовах воєнного та післявоєнного часу наука може допомогти швидшій відбудові зруйнованої інфраструктури України.

3. Розвиток й удосконалення системи освіти та підготовки висококваліфікованих фахівців. Наукові досягнення також можуть бути інтегровані у програми з підготовки кадрів, що сприятиме формуванню кваліфікованих фахівців для реалізації відновлювальних проектів. Це включає підготовку кадрів у сфері будівництва, енергетики, екології та інших критично важливих галузей. Важливим елементом також є підготовка фахівців у галузі психології та соціології, які будуть допомагати населенню, що постраждало від війни, та забезпечувати ефективну допомогу.

4. Важливим завданням для науки також є розвиток економіки. Пріоритетними напрямками є економіка бізнесу у сучасних умовах, моделювання та прогнозування соціально-економічних процесів в умовах повномасштабного вторгнення, теорія та практика сучасного маркетингу, економічні та фінансові інновації в умовах євроінтеграції. Окрім того, важливо звернути увагу на дослідження таких аспектів, як макроекономічна стабільність; економічна диверсифікація; залучення інвестицій; міжнародна співпраця.

5. Визначення екологічних збитків, що були завдані під час війни. В цьому плані варто зосередити увагу на таких аспектах, як: аналіз екологічних збитків; розробка шляхів відновлення екологічного балансу; методи усунення завданої шкоди. Зазначені напрямки досліджень є ключовими для відновлення екологічної рівноваги та збереження природних ресурсів, що сприятиме стійкому розвитку України в післявоєнний період.

6. Медичні інновації. Перед наукою стоїть важливе завдання з дослідження медичних інновацій, включаючи хірургію, травматологію, протезування та реабілітацію. Завдання включає кілька ключових аспектів: хірургічні інновації; роботизоване протезування (біонічні протези, вдосконалення матеріалів, впровадження технологій створення індивідуально підлаштованих протезів).

7. Розвиток ІТ-технологій. Україна має потужний сектор ІТ-технологій, а початок повномасштабної війни було поштовхом для розвитку так званого ІТ-фронту. Фахівці зі сфери ІТ займаються кіберзахистом та кібербезпекою України, проведенням кібероперацій для захисту національних інтересів. Саме тому одним з перспективних напрямків науки у сфері ІТ є розвиток інновацій у сфері безпеки й оборони. Пріоритети держави повинні бути пріоритетами науки. У воєнний

час розвиток науки в Україні важливий не лише для розв'язання актуальних проблем, а й для створення стратегій відновлення [11].

Наука і технології є ключовими факторами забезпечення економічної, енергетичної, екологічної та військової безпеки країни. В повоєнний період освіта та наука відіграють критичну роль у відновленні нормального функціонування суспільства.

Навіть в умовах війни важливим завданням для наукової спільноти нашої держави є покращення наукового іміджу України. Покращення рейтингових позицій України в контексті глобальних наукових досліджень позитивно впливатиме чи не на всі сфери життя країни:

- забезпечення оборони та державної безпеки;
- швидше повоєнне відновлення;
- економічне зростання;
- повернення емігрантів;
- привернення іноземних інвесторів;
- покращення рівня життя;
- взаємодія з міжнародними науковими спільнотами.

Роль євроінтеграції для розвитку України була і залишається важливою. Євроінтеграція є головним і незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України, а подальша розбудова та поглиблення взаємовідносин між Україною та ЄС здійснюється на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції. Цей процес передбачає виконання ряду політичних, економічних, соціальних, правових та освітніх реформ з метою впровадження європейських стандартів і цінностей в українському суспільстві.

Війна в Україні створює серйозні виклики і перешкоди для розвитку країни, але євроінтеграція може виступати як каталізатор для стабілізації ситуації, підтримки розвитку, забезпечення доступу до європейського ринку ЄС, що надасть можливість українським компаніям збільшити експорт своєї продукції, залучити іноземні інвестиції, розвиватися на конкурентному європейському ринку, а найголовніше – це забезпечення Україні надійної безпеки.

Висновки з проведеного дослідження. Збереження науки під час війни є комплексним завданням, оскільки структура викликів є багатовимірною. Одним із ключових кроків відновлення сфери освіти та науки є акцент на рівні наукових досліджень. Для відновлення та розвитку наукових досліджень варто зосередити увагу на реінтеграції науковців, які виїхали закордон, збереженні спроможних наукових колективів і напрямків, створення нових як відповіді на виклики часу. Ресурсне забезпечення повинно гарантуватися за фінансової підтримки з боку донорів та партнерів (зокрема міжнародних) та необхідних правових умов з боку держави. Важливе значення має розбудова міжнародної наукової співпраці, наукова дипломатія, інтеграція до європейського та світового наукового простору.

Досвід України показує, що, незважаючи на кризові явища та катастрофи, війну, наука повинна розвиватися. Для цього варто зосередити зусилля не лише вітчизняних науковців, а й світової спільноти на збереженні і розвитку людського потенціалу для подальшого високотехнологічного відновлення та розвитку.

Література

1. Наука 2023: загрози, виклики та перспективи. URL: <https://nim.media/articles/nauka-2023-zagrozi-vikliki-ta-perspektivi> (дата звернення: 20.01.2025).
2. Наука під час війни: виживання чи розвиток. URL: <https://svit.kpi.ua/2023/05/23/> (дата звернення: 20.01.2025).
3. Кизим М. О., Хаустова В. Є., Решетняк О. І. Проблеми вибору пріоритетних напрямів розвитку науки та техніки в Україні. *Бізнес Інформ*. 2020. № 7. С. 50-58. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-7-50-58>.
4. Хаустова В. Є., Решетняк О. І., Зінченко В. А., Криванич М. В. Виявлення основних проблем розвитку освіти та науки в Україні в умовах глобальної нестабільності. *Бізнес Інформ*. 2021. № 11. С. 131-143. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-11-131-143>.
5. Шишкіна М. П., Пінчук О. П. Відкрита наука в умовах інтеграції освіти України до Європейського дослідницького простору. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. Том 5. № 1. С. 1-7. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5124>.
6. Сідлецький С., Шандар А. Вища освіта в Україні в умовах воєнного стану: виклики та пріоритети. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск № 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-151>.
7. Оршанський Л., Нишак І., Матвісів Я., Юрків М. Вища освіта України в умовах воєнного стану: виклики та шляхи подолання. *Молодь і ринок*. 2024. № 1(221). С. 29-35.
8. Майбутнє думки: як українську науку підтримують під час війни URL: <https://rubryka.com/article/science-support-in-ukraine/> (дата звернення: 20.01.2025).

9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.01.2025).
10. Наука в Україні: перспективи розвитку та окремі вектори змін. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/nauka-v-ukrajini-perspektivi-rozvitku-ta-okremi-vektori-zmin-301588/> (дата звернення: 20.01.2025).
11. Перспективи розвитку науки в Україні. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/prospects-for-the-development-of-science-in-ukraine> (дата звернення: 20.01.2025).

References

1. "Science 2023: threats, challenges and prospects", available at: <https://nim.media/articles/nauka-2023-zagrozi-vikliki-ta-perspektivi> (access date January 20, 2025).
2. "Science during war: survival or development", available at: <https://svit.kpi.ua/2023/05/23/> (access date January 20, 2025).
3. Kyzym, M.O., Khaustova, V.Ye. and Reshetniak, O.I. (2020), "Problems of choosing priority areas of development of science and technology in Ukraine", *Biznes Inform*, no. 7, pp. 50-58, DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-7-50-58>.
4. Khaustova, V.Ye., Reshetniak, O.I., Zinchenko, V.A. and Kryvanych, M.V. (2021), "Identification of the main problems of the development of education and science in Ukraine in the context of global instability", *Biznes Inform*, no. 11, pp. 131-143, DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-11-131-143>.
5. Shyshkina, M.P. and Pinchuk, O.P. (2023), "Open science in the context of the integration of Ukrainian education into the European research space", *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy*, Volume 5, no. 1, pp. 1-7, DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5124>.
6. Sidletskyi, S. and Shandar, A. (2024), "Higher education in Ukraine under martial arts: challenges and priorities", *Ekonomika ta suspilstvo*, Issue no. 64, DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-151>.
7. Orshanskyi, L., Nyshchak, I., Matvisiv, Ya. and Yurkiv, M. (2024), "Higher education in Ukraine under martial law: challenges and ways to overcome them", *Molod i rynek*, no. 1(221), pp. 29-35.
8. "The future of thought: how Ukrainian science is supported during wartime", available at: <https://rubryka.com/article/science-support-in-ukraine/> (access date January 20, 2025).
9. "Official website of the State Statistics Service of Ukraine", available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (access date January 20, 2025).
10. "Science in Ukraine: Development Prospects and Individual Vectors of Change", available at: <https://life.pravda.com.ua/columns/nauka-v-ukrajini-perspektivi-rozvitku-ta-okremi-vektori-zmin-301588/> (access date January 20, 2025).
11. "Prospects for the Development of Science in Ukraine", available at: <https://spubl.com.ua/uk/blog/prospects-for-the-development-of-science-in-ukraine> (access date January 20, 2025).

Власенко І.В., Морозова Н.І., Ярова Ю.М.

НАУКА В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Мета. Дослідження стану та перспектив розвитку вітчизняної науки в умовах війни.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи: індукції і дедукції – на етапі збору, систематизації та обробки інформації для виявлення тенденцій і причинно-наслідкових зв'язків у науковій сфері в зв'язку з початком повномасштабної війни на території нашої держави; аналізу і синтезу – для виявлення основних напрямків розвитку наукових досліджень; абстрактно-логічний – для узагальнення інформації з різних джерел і створення комплексного уявлення про досліджувану проблему, формування теоретичних висновків і узагальнень; графічний – для візуалізації результатів дослідження.

Результати дослідження. В статті показано, що повномасштабне вторгнення стало величезним ударом для української науки. Проаналізовано динаміку обсягу реалізованої продукції у сфері наукових досліджень, кількість науковців, задіяних у виконанні наукових розробок. Встановлено, що кількість упроваджених видів інноваційної продукції (товарів, послуг) різко зросла саме після початку війни. Проаналізовано перспективні напрямки наукових досліджень, які важливо розвивати, враховуючи реалії сьогодення. Навіть в умовах війни важливим завданням для наукової спільноти нашої держави є покращення наукового іміджу України. Показано, що покращення рейтингових позицій України в контексті глобальних наукових досліджень позитивно впливатиме на всі сфери життя країни. Обґрунтовано, що роль євроінтеграції для розвитку України була і залишається важливою. Євроінтеграція є головним і незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України, а подальша розбудова та поглиблення взаємовідносин між Україною та ЄС здійснюється на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції.

Наукова новизна результатів дослідження. Удосконалено розуміння тенденцій розвитку української науки. Набуло подальшого розвитку уявлення про актуальні напрямки наукових

досліджень, враховуючи реалії сьогодення. Встановлено, що покращення рейтингових позицій України в контексті глобальних наукових досліджень позитивно впливатиме на всі сфери життя країни.

Практична значущість результатів дослідження. Проаналізувавши стан розвитку науки в сучасних умовах та розуміючи тенденції сучасного світу, можна окреслити важливі напрямки наукових досліджень для подальшого високотехнологічного відновлення та розвитку.

Ключові слова: наука, науковий потенціал, наукові дослідження, наукові розробки, інноваційна продукція,

Vlasenko I.V., Morozova N.I., Yarova Yu.M.

SCIENCE IN WAR CONDITIONS: CHALLENGES AND PROSPECTS

Purpose. The aim of the article is to study the state and prospects for the development of domestic science in wartime conditions.

Methodology of research. In the research process, general scientific and special methods were used: induction and deduction – at the stage of collecting, systematizing and processing information to identify trends and cause-and-effect relationships in the scientific sphere in connection with the beginning of a full-scale war on the territory of our state; analysis and synthesis – to identify the main directions of development of scientific research; abstract and logical – to summarize information from various sources and create a comprehensive understanding of the problem under study, the formation of theoretical conclusions and generalizations; graphical – to visualize the results of the study.

Findings. The article shows that the full-scale invasion was a huge blow to Ukrainian science. The dynamics of the volume of products sold in the field of scientific research, the number of scientists involved in the implementation of scientific developments are analysed. It is established that the number of introduced types of innovative products (goods, services) increased sharply after the beginning of the war. The promising areas of scientific research that are important to develop, taking into account today's realities, are analysed. Even in wartime, an important task for the scientific community of our state is to improve the scientific image of Ukraine.

It is shown that improving Ukraine's ranking positions in the context of global scientific research will positively affect all spheres of the country's life. It is substantiated that the role of European integration for the development of Ukraine has been and remains important. European integration is the main and unchanging foreign policy priority of Ukraine, and further development and deepening of relations between Ukraine and the EU is carried out on the principles of political association and economic integration.

Originality. The understanding of the trends in the development of Ukrainian science has been improved. The idea of current directions of scientific research has developed further, taking into account today's realities.

It has been established that the improvement of Ukraine's ranking positions in the context of global scientific research will have a positive impact on all spheres of life in the country.

Practical value. By analysing the state of development of science in modern conditions and understanding the trends of the modern world, it is possible to outline important areas of scientific research for further high-tech restoration and development.

Key words: science, scientific potential, scientific research, scientific developments, innovative products.